

Iskanje južnokorejskih transgresij

Aljoša Pužar (2019): *Odraščanje v Južni Koreji: feministične etnografije transgresije*. Ljubljana: Založba ZRC.

Odraščanje v Južni Koreji: feministične etnografije transgresije je delo, v katerem se avtor osredotoča na obravnavanje tako imenovane liminalnosti, vmesnosti, ki spremlja »svet deklet, ki je tik pred tem, da se odpre za transgresijo« (str. 42). Delo – njegove nastavke in izpeljave – vodi bogat etnografski material, ki mu avtor daje razmeroma prosto pot: pripovedi deklet govorijo (čim bolj) same zase. Pričajo o kompleksnosti, tudi kaotičnosti konformnosti in transgresije; pričajo o njuni hipnosti, mimobežnosti, pa tudi nerazdružljivosti. Uvodna poglavja dela so bolj teoretskega značaja, v nadaljevanju pa avtor najprej postreže z izbranimi »filmskimi zgodovinami transgresije« (str. 67), nato pa še z izseki pripovedi oseb, ki so sodelovale v raziskavi. Te obravnavajo različne sklope praks vsakdanjega življenja, ki v grobem oscilirajo okoli telesnega in spolno zaznamovanega videza, seksualne objektifikacije ter

(nenormativnih) seksualnih praks, vključno s »teleščkanjem«, ki sicer ni spolni odnos, je pa »otipljiva fizična interakcija« (str. 174). V izsekih pripovedi, ki jih avtor pospremi z minimalnimi posegi in intervencijami z interpretativnimi nastavki, tako lahko beremo o dekletih, ki vstopajo na trg delovne sile in na področja, ki terjajo in pogosto tudi izterjajo specifične prakse delanja spola; o pojavnosti (samo)lutkizacije oziroma lutkizirane ženskosti, ki v zameno za partikularne kozmetične in kirurške posege ter posege na ravni (manj ljubkega) upravljanja z (zdaj bolj ljubkim) telesom obljublja »nekaj več« od tega, kar je dekletom dano (v najslabšem primeru obljublja družbeno statičnost namesto družbenega nazadovanja v smislu marginaliziranja in izključevanja); o »zasebnih« telesih, ki – v primežu družbenospolne regulacije – to prav zares nikoli niso in ki vendarle iščejo, včasih pa tudi najdejo prostore in razpoke, ki jim omogočajo oddih, ali, kot bi to poimenovala S. Ahmed (2014: 169), prostore dihanja, ki so neredko locirani v virtualnem. Ta s svojim (širšim) diapazonom možnega omogoča, celo olajša (spolno zaznamovane) prakse, ki so v svoji fizični različici mestoma težje izvedljive, pa tudi ostreje sankcionirane. Spremljamo lahko tudi pripovedi o seksualnih praksah, ki potekajo v podtalju vsakdanjega življenja in se realizirajo skozi družbeno regulacijo, ki ji akterka – ravno zato,

ker je sestavni del nje same – ne more (povsem) ubežati.

Glasove deklet avtor ohlapno uokviri s kolažem parcialnih teoretskih aparatov, od foucaultovskih in deleuzevskih prijemov do teorij afekta in M. Douglas: v teh teoretskih izbirah se kaže avtorjevo stališče, da »z zunanjega vidika v resnici ni bistveno, kateri teoretski žargon bomo izbrali in kateri šoli bomo sledili« (str. 30). Ključ je v – po avtorjevem mnenju – že vnaprej neuspelem oprijemanju tistega, kar je v vsakdanjem življenju pomembno: kompleksnost, kaotičnost življenj te značilnosti izterja tudi na ravni teoretskega nabora in izbora. Prepoznavanje te kompleksnosti, nečistosti, še posebej ko je govora o potencialnostih in transgresijah, ki se realizirajo in prikrivajo (včasih tudi sočasno) na ravni vsakdanjega življenja, je eden izmed ključnih prispevkov omenjenega dela. Ta je toliko bolj ključen, kolikor bolj nas zaznamuje teženje k iskanju domnevno čistih pozicij transgresije, ki jih v tej težnji mestoma celo (rokohtirsko) najdevamo oziroma poustvarjamo. Povedano drugače in s pomočjo Bourdieuja (2000: 108): dvomiti velja v tiste obravnave realnosti upiranja, ki spregledujejo upiranje realnosti.

Da bi se izognil takšnim iskanjem, ki najdbe – to, kar iščemo – pravzaprav ustvarjajo, se avtor nasloni na raznolike (teoretske) konceptualne prijeme, pa tudi na spoprijeme

empiričnega (etnografskega) značaja – izseke pripovedi –, ki v svoji kompleksnosti onemogočajo prej omenjene čistosti, ki so pravzaprav poenostavitve. Metodološko zasnovu dela avtor sicer omenja v manjši meri, jasno pa izpostavi, da je blizu »postkvalitativni« raziskovalni metodologiji, ki izraža »strateško zavračanje bolj tradicionalnih kvalitativnih metod in svojo odprtost do teoretsko podprtih ali navdahnjenih tehnik« (str. 15). Glede na raziskovalno plat pa velja vendarle izpostaviti nekaj potencialno šibkejših elementov – to bomo storili ob prepoznavanju nevarnosti, da bomo s tem (*napačno*) potrdili avtorjevo referenco na A. Gray v kontekstu »poldisciplinarne antidisciplinarnosti kulturologije«, češ da »sociologi nasprotujejo domnevnim mankom kvantifikacije in daljnosežnejših sklepov« (str. 25). S tem namenom naj najprej izpostavimo, da naši pomisleki ne izhajajo iz domnevnega manka kvantifikacije (niti daljnosežnejših sklepov), temveč predvsem iz manka seznanjanja bralcev s samim raziskovalnim potekom, vključno z vzorcem in procesom vzorčenja (avtor ciljne skupine zgolj grobo oriše) ter procesi pridobivanja obveščene soglasja, ki je ključni element raziskovanja, še toliko bolj takrat, ko so v ospredju *skupine*, ki so po različnih oseh – bodisi zaradi spolne ali seksualne nenormativnosti – izpostavljene družbeni marginalizaciji, ali vsaj delno tabuizirane *teme* (na

primer seksualne prakse, vključno s praksami samozadovoljevanja). Ob manku seznanjanja s potekom raziskave se bralec lahko sprašuje, na kakšne načine so bile osebe obveščene o poteku raziskave, avtor pa nam tozadevno ponuja premalo informacij; iz enega izmed izsekov (spletnega) pogovora je razvidno sledeče: »Tvoja zgodba je naravnost odlična za moje delo, dovoliš, da jo uporabim? (seveda brez imen)« (str. 192). Vprašanje soglasja ostaja odprto v celotnem delu, še več, v zadnjem delu se še intenzivira, ko se avtor v kontekstu refleksije celotnega raziskovalnega procesa, vključno z lastno ambivalentno pozicioniranostjo v intersekciji Drugega, Tuje- ga ter zahodnjaško dominantnega, spomni tudi na »prijateljice«, ki so »neposredno pograjale etnografa« in zavrnille vključitev delov njihovega pogovora z avtorjem v njegovo raziskavo: »Nehaj že drezati enkrat, nehaj spraševati, sovražim tvoj pogled« (str. 233).

Četudi avtor osebe, ki so zavrnille sodelovanje v raziskavi, korektno omeni – izpostavi njihovo »moč in artikulacijo zavrnitve« (str. 234), sočasno pa odpre tudi vprašanje njihove »generične vzvišenosti (če sploh obstaja kaj takega)« (ibid.) – in delo celo zaključi z njihovimi besedami, vendarle pogrešamo več informacij ne le o pojavnostih tovrstnih zavrnitev, temveč tudi o pogojih pristanka oziroma obveščenega soglasja tistih, ki so

pristale na to, da so izseki pogovorov vključeni v raziskavo. Če lahko privzamemo izbirnost in parcialnost teoretskih prijemov in nastavkov ter raziskovalne *metode*, ki skušajo preseči tako omejenost bolj tradicionalnih metod kot tudi dominantnost kvantificiranja in s tem učinkoviteje poprijeti »nerede realnosti« (Law, 2004: 2) na način, ki skuša čim bolj prepoznavati njegovo neulovljivost, pa to težje privzamemo v kontekstu raziskovalnega *procesa*, ki ga vendarle velja podkrepiti z utemeljitvami – tudi v imenu seznanjanja bralcev – o konkretnih raziskovalnih korakih in pogojih sodelovanja v raziskavi.

Ne glede na to, kaj prepoznavamo kot morebitne metodološke pomanjkljivosti dela, je to teoretsko bogato in empirično raznoliko. V slovenski prostor zagotovo vnaša svežino afektivnega obrata, ki prepozna moč, težo in domet, ne nazadnje pa tudi breme in primež afekta, »nestrukturirane, predosebne intenzitete« (str. 19), z njima pa tudi zabrisanost in prepletenost konformnosti in upora, ki ju sicer neredko napačno vzpostavljamo in mislimo kot stvar opozicionalnega (ali konformnost ali transgresija). V pripovedih oseb, ki so sodelovale v raziskavi, se poleg nereda vsakdanjega življenja slikovito izrisuje tudi moč mikropraks in mikrodogodkov, pa tudi vztrajnost tlečega upornišтва, ki je venomer v nastajanju: »dekle si zato izgradi kompleksen dinamičen

sistem, ki je vselej oblegan, a se le redka preda« (str. 229). Ti mikrodogodki in mikroprakse lahko – svojemu mimobežnemu značaju navkljub – ustvarjajo večje in pomenljive razpoke in prelome v sicer razmeroma jasno izrisanem, načrtovanem in pričakovanem življenjskem poteku, skupaj z neredom pa se avtor učinkovito približa tistemu, kar je v vsakdanjem življenju najbolj neulovljivo, tj. (tudi) pomenu naključnega, iregularnega, ki morebiti zmore – ravno zaradi lastne iregularnosti – poustvariti nove, normativnega delanja spola bolj razbremenjene regularnosti.

Literatura

- Ahmed, Sara (2014): *Willful Subjects*. Durham: Duke University Press.
- Bourdieu, Pierre (2000): *Pascalian Meditations*. Stanford: Stanford University Press.
- Law, John (2004): *After Method: Mess in Social Science Research*. London in New York: Routledge.